

tetésünk írásakor sem tudunk megszabadulni a feltöltülő érzelmi motiválástól s most, hogy kötetnyi tartalmat állí elénk a kiünő érzékű tanárvezető, ismét csak azt kérdezhetjük: hogyan, milyen ihletéssel sikerült kiváltania 13—14 éves gyerekekből azt az érdeklődést, azt a mélyülő magyarságot és kitartást, mely a lapokon végigvonul?! A válasz — s ezt mindenki egységesen fogalmazhatja meg a könyv elolvasása után — a legnagyobb elismerés *Bakos József* számára, s szeretnénk hinni, hogy ezen testetlen eredményt más, *kézzelfogható* sikerek is kísérik, méltóan az óriási munkateljesítményhez.

A *nyelv védelme*, erősítése, gazdagítása egyfelől, *hordozójának kultúrája* felé forduló őszinte vonzalmú és megbecsült érdeklődés másfelől a munka két vezető gondolata. Minden írás ennek jegyében született; kisdíjakok kihagyó lélekzetű cikkekckéin, hangyaszorgalommal egybegyűjtött rigmusokon, epizódszerű népszokásleírásokon, izes falusi meséken és boszorka-históriákon, bakterkiáltásokon, népballadák, betlehemesjátékokon és az ifjúság számára adott útmutató-tanulmányokon át egészen az utószó és bevezető mondataiig átcsillog a sorokon az *eszmény* tiszta fénye, az őszinte segítségi akarat üde hangja. A tartalomból aztán ki-ki válogathat ízlésének, érdeklődési körének megfelelően: minden felkapott gondolat egyként ragadja a cél felé. Nem rangsorolás céljából, csupán a tartalom gazdagságának bemutatására idézünk itt néhányat a fejezetekből: *nyelvművelő munkánk és a jó, helyes magyarság tíz-tíz parancsolata, közmondások, szólások a Kis-Alföld falvaiból, a finnugor rokonság (kisdíaktól származó) ismertetése, tizenhárom szép népmese, babonás történetek, régi nóták, dudanóták, népdalok, betyárdalok, népballadák és táncdalok (szám szerint és a változatokat is beleszámítva: 25, legtöbbjéhez rövid magyarázó szöveg is illeszkedik), karácsonyi, újévi, lakodalmi, stb. népszokások Bagotáról, Kémendről, Alsószeliből, Negyedről, Magyarszögyénből és főleg Érsekújvárról, településtörténeti megfigyelések Naszvadról, végül — Bakos József tollából — Felfedezőutak az irodalmi alkotások birodalmában (útvezető az ifjúság számára): itt Bakos a műalkotás és műalkotó, valamint az olvasó és lelke közti kapcsolatot veszi bonckés alá, olyan stílusban adva a legelvontabb fogalmak magyarozatát, hogy valóban megérthesse a negyedik gimnázista a lényegét.*

A szöveget — szerencsés kiválogatással — nyolc fénykép és rajz tarkítja, egy kivételevel a népeletből vett tárggyal.

Külön dicséret illeti meg a könyv elsőrendű nyomdai kiállítását, kár viszont, hogy tartalomjegyzék híján kissé nehézkes a keresett részt megtalálni.

Aldobolyi Nagy Miklós.

Képes naptár a népművelés és táji nevelés szolgálatában.

A szlovákiai magyarok megint egyszer példát mutatnak. Az 1942-re megjelent Szlovákiai Magyarok Képesnaptára ugyan önmagában nem újszerű kezdeményezés, de a szellem, amely lapjain és képeinek összeállításában megnyilatkozik, igazi közösségi tudatról tanúskodik. Alaphangja, hogy becsüljük meg értékeinket s amiképpen a naptárban hónapról-hónapra egymást követik az évszakok adományai, úgy figyeljünk fel mi is a köztünk élt és most köztünk élő emberek niunkájára, városaink falvaink, tájaink szépségeire és értékeire. Szinte vezetőnek, mindennapos figyelmeztetőnek készült ez a szép kiállítású naptár, megmutatja, miből kell új erőt meríteniök a kemény sorsban el-elcsüggedőknek. Berzsényi Dániel sorai állanak vezetőgondolatként a naptár címlapján: „Nem sokaság, hanem lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat“. — Ez a hit a kisebbségi sorsban élők erőforrása. Ennek táplálására

keresett a naptár szerkesztője, Környei Elek, az egyes hetek és hónapok fonalán mélyreható emlékeztetőket, nagyobbára a szlovákiai magyar szellemi munkások írásaiból, de az egyetemes magyar értékekből és a szlovákiai városok magyar szellemi vagy történelmi multjából is. Az egész naptáron érzik, mennyi mélyesges nemzetszeretet és igazi hit hatotta át szerkesztőjét, méltán írja: „A Szlovákiai Magyarok Képes Naptára a magyar népünk iránt érzett szeretetben született meg; bárcsak annyi szeretetet kapna mindazoktól, akik számára készült, mint amennyi szeretet hajolt minden sora, képe fölé, hogy szlovákiai magyar életünkben kenyér — éltető, ízes, mindennapi kenyere legyen a léleknek.“ — Elgondolkoztató a szlovákiai magyarok minden szellemi kezdeményezése. És példát adó. Nem kellene-e a magyar értékeket — az egyes táji egységek keretében — ugyanilyen mindennapos gonddal népünk elé tárni, ugyanannyi hittel és szeretettel? A szlovákiai magyarok megtanulták, hogy még az asztalukon álló naptárnak is az ügyüket kell szolgálnia. Mindenben a közösségi érzés elmélyítésén kell fáradozniok, mert csak így maradhatnak meg. — De nem hasonlóan fontos-e a közösségi érzés fejlesztése az egyetemes magyarság életében s nem tanulhatók-e a pozsonyi magyaroktól, hogy miképpen kell mindennapjainkban is ezt a célt szolgálnunk. A naptár képeket mutat a Madách-Könyvesboltról. Ez két helyiségből áll: az egyikben a magas mennyezelig magyar könyvek sorakoznak és bárki nézegetheti őket, tájékozódhat közöttük. A kényelmes székek hívogálnak, hogy könyvvel a kézben kissé megpihenjünk. A másik helyiségben a szlovákiai festőművészek állandó képkiallítása van: a művészi alkotások egyszerűen, magától értetődően hatnak, nevelnek, elgondolkoztatnak. Mind a naptár, mind a Madách-Könyvesbolt nem rendkívüli, egyszeri esemény, hanem ott van a szlovákiai magyarok mindennapjában, mert ők tudják, hogy a mindennapoknak kell művelniök, nevelniök bennünket. Megértjük-e a szlovákiai magyarok tanítását?

Krammer Jenő.

Géczy Mária Immaculata: A Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek rendjének története és nevelési rendszere. (A m. kir. Horthy Miklós Tudományegyetem Pedagógiai Intézetének kiadványai. 2.) Szeged, 1941. 79 lap.

Hivatalos helyen és a magánéletben gyakran hangzik el dicséret a szerzetesrendek nevelői munkásságáról. A neveléstörténet is méltó módon kiemeli a férfi szerzetesrendek alapvető érdemeit, de a női kolostorok hasonlóan értékes tevékenységéről kevesebbet tudunk. Ime, egy tanulmány, amely a magyarországi tanítórendek jelentőségét összefoglaló neveléstörténet útját egyengeti egy női szerzet történetének és nevelési rendszerének bemutatásával.

A nőnevelés szerény apostolai Münchenből indultak hódító útjukra 1833. okt. 24-én. A németországi szekularizáció-okozta mostoha körülményeken mentették át az 1597-es alapítású Notre Dame-karnővéreknek Szent Ágostonra és Fourier Sze n Péter Konstitúcióira támaszkodó nőnevelési utasításait. Hazánkba Csajághy Sándor csanádi püspök hozta be a szegény Iskolanővéreket 1858-ban Temesvárra. Megható nyomon követni a kezdetben németajkú rendtagok gyors magyarrá válását a Temesvidéknek 1870-től erősebb ütemű magyarosodásával párhuzamosan. A trianoni összeomláskor már 32 rendháza van a magyar rendtartománynak, amelyből tíz marad a csonkaország területén. A csonkamagyarországi rendtartománynak az Oltványi Pál prépost 40.000 forintos hagyatékából 1873-ban alapított szegedi zárda lesz az anyaháza. Az örvendetes országgyarapodások és új alapítások folytán ma 20 zárda áldozatos lelkű, szegény iskolanővérei szolgálják a magyar nevelésügyet a